

Ciència i política a "Nous Horitzons"

El número 80 de la revista "Nous Horitzons" de Barcelona, decana de la premsa catalana, presenta els resultats d'una enquesta que feia tres preguntes: a) cinc títols de treballs de pensament científico-natural i de ciències de la societat; b) deu títols d'estudis espírics sobre la realitat catalana, i c) cinc textos de literatura política.

L'enquesta va obtenir quaranta-sis respostes que són reproduïdes una a una. L'objectiu de la revista, complementar, en un terreny fins ara inèdit, el coneixement de la producció cultural catalana, era molt ambiciós i les respostes ho demostren en la seva diversitat d'estil i de contingut. Aproximadament un terç dels enquestats procedeixen del camp de les ciències de la natura, entre metges, biòlegs, enginyers, físics i químics, comptant-hi els filòsofs... La resta són advocats, historiadors i economistes...

El que cal destacar és que els treballs i els autors més citats es refereixen sobretot a temes catalans. Per exemple, el treball de Pierre Vilar *Catalunya dins l'Espanya Moderna* és citat vint-i-cinc vegades i *Nosaltres els valencians* de Joan Fuster és citat vint-i-dues vegades. L'obra col·lectiva *Natura, ús o abús?*, el primer text

pròpiament científico-natural, apareix sis vegades...

Pel que fa al nombre de títols citats per autor, Manuel Sacristán resulta ser el més citat en treballs diversos, amb nou títols. El primer científic natural, ara més ben qualificats, és Ramon Margalef, amb cinc títols. Curiosament, en el mateix lloc apareixen els polítics "estrictes" més citats, Gregori López Raimundo i Jordi Solé Tura, encara que Ernest Lluch és citat set cops (segon lloc) pels seus treballs de recerca en ciències socials.

En conjunt, doncs, des d'un mitjà com (ciència), no podem estar pas descontents del lloc que la ciència ha ocupat en els resultats de l'enquesta, sobretot si tenim present la injusta ignorància amb què sovint és tractada.

No hi ha dubte que en aquest terreny l'enquesta és clarament insuficient, però, en canvi, revela unes tendències que hem de comentar. Tal com ho va fent per a la literatura una revista com "Serra d'Or", "Nous Horitzons" sembla que hagi volgut cercar el *bit parade* de la producció científica en el sentit ampli. I els resultats han donat lliçons als mateixos responsables de l'enquesta.

La producció literària i artística és un exemple diafan de treball arte-

sanal, si se'n permet una aproximació economicista. La ciència, tant de la natura com de la societat, ho ha estat fins a la revolució industrial. A poc a poc, les estructures de producció de la ciència han anat canviant. A Europa i a Amèrica, des de la primera, i sobretot des de la segona guerra mundial, la revolució industrial ha arribat a la ciència. Això fa, per exemple, que a poc a poc el treball dels equips predominin sobre el treball dels individus. I a Espanya, la revolució industrial s'ha produït en la passada dècada dels seixanta. El món de la ciència d'aquests darrers vint anys és en certa manera un món nou, amb poques connexions amb el passat.

Tot això emergeix de les respostes de l'enquesta que, casualment, abastava aquest període. El quart títol més citat és una obra col·lectiva, el diccionari *Ictineu* (vegeu ciència) n.º 1, amb catorze citacions. I aquest fenomen es refereix als treballs mencionats que corresponen a anys més propers.

"Nous Horitzons" ha iniciat un camí, no hi ha dubte, d'un gran interès. Descobrir la nostra producció científica és una necessitat d'interès global per a la societat catalana. Potser caldrà "filar més prim" i obrir noves branques a una consulta com la de "Nous Horitzons". Sense oblidar les dificultats que la complexitat de la comunitat científica catalana planteja. Una comunitat científica que ha de reconèixer-se, encara, com a tal.

A.R.

Els científics per la pau i el desarmament

Scientists, the Arms Race and Disarmament. A Unesco/Pugwash Symposium. London, Taylor & Francis Ltd/Paris, Unesco, 1982.

La permanent actualitat de la lluita per la pau té una expressió en la recent publicació del llibre d'actes de la reunió que van organitzar la Unesco i el moviment Pugwash sobre la cursa dels armaments i la intervenció dels científics. El congrés va tenir lloc a Ajaccio, Còrsega, el febrer del 1982.

El llibre ha estat editat per un dels membres fundadors de Pugwash, el físic britànic Joseph Rotblat. Hauríem de parlar primer de tot del que és Pugwash. Aquest moviment, que agrupa una *élite* de científics d'arreu del món, de l'est i de l'oest, va tenir el seu origen amb motiu del ma-

nifest contra la guerra nuclear que van encapçalar el 1954 Bertrand Russell i Albert Einstein i que va ser signat per nombrosos científics de tot el món, entre ells Frédéric Joliot-Curie, llavors president de la Federació Mundial de Treballadors Científics, l'agrupació científica sindical més important del món. L'escrit va ser presentat a Londres el juliol del 1955, poc després de morir Einstein, i es va pensar a organitzar una reunió. Després d'algunes dificultats la primera conferència va tenir lloc el 1957 gràcies a l'industrial Cyrus Eaton, que va donar totes les facilitats perquè se celebrés al seu poble natal, Pugwash, al Canadà. Aquest moviment, restringit i poc amant de la publicitat, ha anat fent una important tasca de reflexió entorn de la qüestió de la guerra, sobre-

tot la guerra nuclear i el paper dels científics que en certa manera la fan possible i d'una altra manera poden contribuir que desaparegui. Darrera el Tractat de No-Proliferació Nuclear o la prohibició de realitzar proves nuclears de superfície hi ha certament la tasca d'estudi, d'influència, dels membres del Pugwash, com a força de pressió d'*élite*, junt amb les múltiples organitzacions nacionals i internacionals de científics i de ciutadans que han anat pressionant els governs contra la bogeria de l'escalada de l'armament nuclear i la guerra, un dels perills més greus en què es troba la humanitat al món contemporani.

Carl Sagan presentava en el treball que va publicar (ciència) n.º 21 l'evolució dels ginys de guerra i de la seva capacitat destructiva.

SCIENTISTS
THE ARMS RACE AND DISARMAMENT
GENERAL EDITOR: JOSEPH ROTBLAT
TAYLOR & FRANCIS LONDON - UNESCO PARIS

En les paraules de Sagan hi havia una crida a la consciència civil, a la intel·ligència dels ciutadans del món davant un dels perills més amenaçants per a la civilització terrestre.

Roberto Fieschi, al número 16 de (ciència), feia un repàs de les actuals estratègies de dissuasió i d'atac —el nefast i absurd concepte de guerra nuclear limitada, per exemple— que avui es plantegen a l'est i a l'oest...

L'edició de la Unesco i de Pugwash conté múltiples anàlisis de la guerra i la pau, del passat i del present de la intervenció dels científics en un i altre sentit. Hi podeu trobar tanta i tanta informació, tantes i tantes propostes, totes insuficients fins que els objectius no arribin a ser aconseguits: aconseguir que les diferències dels homes i les col·lectivitats es dirimeixin mitjançant les regles de la política, de la discussió més apassionada, si cal, exclouent la violència d'una nació sobre l'altra, d'una col·lectivitat sobre l'altra.

L'esperit Pugwash és, tanmateix, obert a gairebé totes les filosofies. El seu interès principal és unir esforços diversos, concepcions generals i particulars oposades amb l'objectiu urgent i assenyat d'evitar l'holocauste nuclear.

Els ponents de la conferència poden donar-vos una indicació del que diem. Hi van participar Olu Adeniji, del departament d'afers europeus del ministeri nigerià d'Afers Estrangers; Engelbert Broda, professor de química física i química biofísica de la Universitat de Viena, Àustria; Francesco Calgero, professor de física teòrica de la Universitat de Roma, Itàlia; Vasily Emelyanov, membre corresponent de l'Acadèmia de Ciències de l'URSS, antic conseller del govern de

l'URSS en qüestions d'armament nuclear; Bernald Feld, professor de física al Massachusetts Institute of Technology, als Estats Units, editor del "Bulletin of Atomic Scientists" i antic membre del grup de Los Alamos que va construir la primera bomba nuclear; Alfonso García-Robles, cap de la delegació mexicana a les Nacions Unides, antic president del comitè preparatori per la des-nuclearització de l'Amèrica Llatina; Allen Greb, historiador en el Programa de Ciència, Tecnologia i Afers Públics de la Universitat de Califòrnia, especialista en temes d'armament i estratègia nuclear; Sergei Kapitza, professor de l'Institut de Física Tècnica de Moscou, URSS, i membre de la Comissió d'Aspectes Científics del Desarmament de l'Acadèmia de Ciències de l'URSS; Karlheinz Lohs, director del departament de recerca de toxicologia química a Leipzig, RDA, i membre de la comissió de govern de l'Institut Internacional de Recerca de la Pau d'Estocolm; Ignacy Malecki, director general de l'Institut de Recerca Tècnica Fonamental de Warsaw, Polònia, i director del departament de política científica de la Unesco; Stephen Marks, membre de la divisió de Drets Humans i Pau a la Unesco; Sir Mark Oliphant, professor de l'Institut d'Estudis Avançats de la Universitat de Canbera, Austràlia, antic membre de l'equip britànic que va dissenyar la primera bomba nuclear el 1945; Swadesh Rana, investigador de l'Institut d'Anàlisi i Estudi sobre la Defensa a Nova Delhi, Índia, i membre del Centre per al Desarmament de les Nacions Unides; Bert Röling, professor de dret internacional i polemologia a la Universitat de Groningen, Països

Baixos, antic secretari general de l'Associació Internacional de Recerca sobre la Pau; Joseph Rotblat, professor de física de la Universitat de Londres, Gran Bretanya, antic membre de l'equip britànic que va contribuir als estudis sobre la primera bomba nuclear a Los Alamos, membre fundador de Pugwash; Ivan Supek, professor de física teòrica i filosofia de la Universitat de Zagreb, Iugoslàvia, cap de l'Institut de Recerca sobre la Pau de l'Acadèmia de Ciències de Iugoslàvia; Marek Thee, director de l'Institut Internacional de Recerca sobre la Pau a Oslo, Noruega, editor del "Bulletin of Peace Proposals"; Herbert York, director del Programa de Ciència, Tecnologia i Afers Públics de la Universitat de Califòrnia, antic membre del comitè científic assessor del president en temps d'Eisenhower i Johnson i del comitè consultiu per al control d'armaments i desarmament; John Ziman, professor de física de la Universitat de Bristol, Gran Bretanya, president del Consell sobre Ciència i Societat.

El llibre es presenta en sis parts, de les quals podem deduir l'interès mencionant els títols: Paper de la ciència i la tecnologia en la cursa d'armaments; paper dels científics en la cursa d'armaments; moviments de científics contra la cursa d'armaments; responsabilitat social dels científics; mesures per encoratjar els científics a prendre part activament en el desarmament; paper de les Nacions Unides. Com a apèndix es reproduïx el Manifest Russell-Einstein i les Recomanacions de les Nacions Unides sobre l'*Estatus* dels investigadors científics.

Antoni Roca

gener 1983 / Volum 3 / 55

Publicacions rebudes

Girona: Rius, ponts, aiguats. Girona, Ajuntament de Girona, 1982. 159 pàg.

A. Baldin, L. Furlanetto, A. Roversi, F. Turco: *Manual de mantenimiento de instalaciones industriales*. Barcelona, Editorial Gustavo Gili, 1982. 383 pàgs.

Apuntes para una política científica. Dos años de investigación en el CSIC: 1980-1982. Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1982. 295 pàg.

Mercè Boixareu, Oriol Busquets, Núria Dalmau i Bernat Joan: *Els estudiants de BUP i COU i la literatura catalana*. Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació-Universitat de Barcelona, 1982. 153 pàg.

"Aster" Butlletí de l'Agrupació Astronòmica Aster, n.º 70, octubre 1982. 10 pàg.

"Butlletí interior dels seminaris de la delegació d'ensenyament català d'Òmnium Cultural", n.º 181-182, agost-setembre, 1982. 27 pàg.

"Butlletí interior informatiu d'Òmnium Cultural", n.º 40/41, segon i tercer trimestre 1982. 31 pàg.

"Puig Castellar" Centre excursionista i Museu Municipal, n.º 4, any 1982. 157 pàg.

"Quaderns d'estudi" Museu Municipal Puig Castellar, n.º 1, juliol 1982. 16 pàg.

"Al vent" Revista de Terrassa, n.º 53, Terrassa, El Bullidor, SA, 1982. 50 pàg.

"Mundo Científico", n.º 19, novembre, 1982. 111 pàg.

"Costura 3" Revista para la ingeniería del vestido, n.º 58, octubre, 1982. 80 pàgs.

"Investigación y Ciencia", n.º 74 i 75, novembre i desembre, 1982. 176 i 136 pàg.

"Alta Dirección", n.º 105, setembre-octubre, 1982. 136 pàg.

"El Correu de la UNESCO", n.º 54, novembre, 1982. 34 pàg.

"L'Avenc", n.º 54, novembre, 1982. 74 pàg.

"Eivissa", n.º 13, 1982. 44 pàg.

Butlletí de l'Associació Cultural Catalana als Països Nòrdics "Les Quatre Barres", n.º 15, any 1982. 42 pàg.

"Crònica", Mensual d'actualitat,

n.º 9, novembre, 1982. 70 pàg.

"Gasetta Sanitària de Barcelona", n.º 4, setembre octubre. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Àrea de Sanitat. Salut Pública, 1982. 42 pàg.

"Anthropos" Boletín de información y documentación, n.º 16-17, octubre, 1982. 96 pàg.

"El Món" Setmanari d'informació general, n.º 46-51. Barcelona, Publicacions El Món SA, 1982.

"Trellal", Organ d'informació del Partit Socialista Unificat de Catalunya, n.º 734-735. Barcelona, Partit Socialista Unificat de Catalunya, 1982.

"El 9 nou", setmanari independent de la comarca d'Osona, n.º 307-315. Premsa d'Osona, SA, 1982.